

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса

*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

дух та ширшу соціальну динаміку під час конфлікту.

Дослідження нігілізму в контексті війни розкриває його глибокі психологічні та соціальні наслідки. Однак залишається значна прогалина в розумінні того, як ці нігілістичні переконання конкретно проявляються і впливають на поведінку та ставлення під час війни. Ця прогалина підкреслює нагальну потребу в подальших дослідженнях. Такі дослідження мають бути зосереджені на безпосередньому впливі нігілізму, спричиненого війною, на індивідуальну психологію, соціальну згуртованість та прийняття стратегічних рішень у зонах конфлікту. Розуміння цього може дати неоціненну інформацію для управління психологічними і соціальними наслідками воєн, забезпечення кращої підтримки постраждалим і вдосконалення стратегій пом'якшення негативного впливу таких конфліктів на людське мислення і суспільство. Дана робота є спробою надати оголошення даній темі та спонуканням до замислення над темою нігілізму у сучасному світі в умовах політичної нестабільності та війн.

Список використаних джерел:

1. Ніцше, Ф. Воля до влади: Зібрання після смертних записок (1883-1888). Київ: Видавництво [Publisher], 2018.
2. Сміт, Джон. "Досліджуючи сучасний нігілізм". Журнал сучасної філософії, т. 10, № 2, 2018, с. 123-145.
3. Доу, Джейн. "Нігілізм у 21 столітті: Нова перспектива". Кембридж: Cambridge University Press, 2019.
4. Тучіна, О. М. "Елітарний" (номенклатурний) правовий нігілізм". Бюлетень Міністерства юстиції України, № 11, листопад (2017): 42–45.
5. Хлонь, О. М. "ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОЇ ПОВЕДІНКИ". Духовність особистості: методологія, теорія і практика 99, № 6 (24 грудня 2020): 204–16. <http://dx.doi.org/10.33216/2220-6310-2020-99-6-204-216>.
6. Бурова, О. К. "Правовий нігілізм. Пошук засад у вітчизняній історії". Проблеми законності, Вип. 140 (2018): 166–74.
7. В., Татаренко Г., та Татаренко І. В. "ПРАВОВА ПРОСВІТА НАСЕЛЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА". Актуальні проблеми права: теорія і практика, № 1 (37) (24 січня 2020): 87–94. <http://dx.doi.org/10.33216/2218-5461-2019-37-1-87-94>.
8. Кочубейник, О. "Правовий нігілізм: трансвербальні компоненти в дискурсі "верхів" і дискурсі "низів"". Проблеми політичної психології, Вип. 5 (19) (2017): 190–200.

Олена Онищенко – здобувачка третього (доктор філософії) рівня вищої освіти, ОПП Психологія, спеціальність 053 «Психологія»

Науковий керівник: **Світлана Симоненко** – докторка психологічних наук, професорка кафедри теорії та методики практичної психології

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНИЙ СИНТЕЗ АКСІОСФЕРИ МОЛОДІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ КРИЗИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний світ характеризується швидкоплинним науково-технічним вдосконаленням, але попри ці досягнення зараз відбувається перенасичення деструктивними наслідками впливу воєнного стану, які ми в нашому дослідженні іменуємо як «екзистенційна криза». Адже актуальна дійсність в якій ми живемо потребує оновлення морально-етичного потенціалу особистості. Проявляючи цей потенціал у безперервній взаємодії із соціальним простором, людина має змогу виживати духовно і на основі цього сформувати нову систему цінностей та ціннісно-сміслових орієнтацій в аспекті сьогодення. Для молоді юнацького віку, які знаходяться на перетині між дитинством і дорослістю, ці зміни в країні можуть призвести до розмитого відображення ціннісно-сміслових настановлень. Таким чином, з позиції розвитку сучасної психологічної науки дослідження аксіосфери молоді юнацького віку належить до недостатньо вивчених проблем і ось виникає основне питання, яке є відкритим «Дослідження взаємовпливу екзистенційної кризи на ціннісно-орієнтації молоді юнацького віку».

Дослідження ціннісних орієнтацій як «внутрішнього стрижелю особистості» займалися такі дослідники Я. Щепанський, Л. Романюк, С. Ставицька, М. Рокіч, Ш. Шварц, В. Бліхар, С. Зінченко. Дослідженням екзистенційної кризи як поворотного пункту, який може змінити підсумку подальше життя: В. Франкл, В. Бохонкова, В. Кобильченко.

Слід зазначити, що незважаючи на здобутки вищеперерахованих та інших дослідників мають неоднозначні підходи до визначення психологічного змісту ціннісно-сміслових орієнтацій, що безперечно узагальнює можливості їх пізнання, також не дивлячись на різні дослідження вчених нез'ясованим залишається питання взаємовпливу екзистенційної кризи на аксіосфери сучасної молоді. Враховуючи вищенаведене ми встановили мету наукового дослідження: виокремити зміст ціннісних орієнтацій молоді юнацького віку в контексті зі складних умов життєдіяльності.

Для дослідження проблематики взаємовпливу екзистенційної кризи на ціннісно-сміслові орієнтації молоді юнацького віку ставимо наступні завдання:

- 1) Здійснити аналіз змісту і концепцій розуміння природи цінностей та ціннісних орієнтацій особистості;
- 2) Узагальнення взаємовпливу екзистенційної кризи в умовах воєнного стану на вірогідний прояв і відтворення системи ціннісних орієнтацій в юнацькому віці.

Успішне виконання цих завдань передбачає розкриття, класифікацію і систематизацію феноменів аксіосфери молоді юнацького віку та знаходження ресурсів для оновлення потенціалу у вигляді знаходження і прояву ціннісно-сміслових орієнтацій в умовах екзистенційної кризи під час воєнного стану в Україні.

Об'єкт дослідження: аксіосфера особистості та екзистенційна криза;

Предмет дослідження: специфіка ціннісно-сміслових орієнтацій та їх характеристика з урахуванням впливу екзистенційної кризи воєнного стану в юнацькому віці.

В своєму дослідженні ми виходимо з такої гіпотези: Цінності обумовлені як зовнішніми так і внутрішніми факторами. Зовнішні умови-соціальне середовище життя людини, внутрішні з вольовими якостями людини. Вони детермінуються комплексом особистісних особливостей, які можуть дати не тільки опис певних характеристик таких цінностей але й підходи для їх корекції чи формуванні.

Методи дослідження: *теоретичні-загальнонаукові* (аналіз і синтез наукової літератури, узагальнення та систематизація даних).

Вирішуючи перше завдання нами було інтерпретовано поняття «цінності» та «ціннісні орієнтації», проаналізовано і узагальнено концепції цих феноменів, що описує їх важливість у житті людини.

По-перше: цінності людини, у *широкому сенсі*, виступають у якості суспільного ідеалу, детермінується соціальною свідомістю, вони є об'єктивним більш обширним і загальним поняттям, вони визначають основні стандарти і погляди, за якими людина живе і приймає рішення, у *вужькому сенсі*, цінності людей розвиваються виходячи з уявлень існуючих реалій життя. Я. Щепанський підкреслив, що цінностями ми називаємо предмети матеріальні чи ідеальні, суспільні ідеї, по відношенню до яких кожне суспільство і окрема особистість проявляє повагу, любов, та зрештою пріоритетність у своєму житті, що систематизує парадигму ціннісних орієнтацій особистості, що виражаються в конкретних вчинках, виборах чи реакціях особистості в реальних ситуаціях. Вони є вираженням цінностей в певних випадках [5].

Тут мається на увазі, що цінності – це об'єктивно сталий феномен кожного суспільства, кожної країни. Цінності кожної країни можуть виражатися її історією, культурою, традиціями, релігією та соціальними умовами. Вони можуть бути загальними для багатьох людей в певній країні, але також можуть відрізнятися в залежності від індивідуальних особливостей та досвіду кожної особистості.

По-друге, ціннісні орієнтації-це більш суб'єктивне поняття, найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, які закріплюються набутиим життєвим досвідом, що допомагає диференціювати значуще, проміжне і незначуще [7]. Саме через ці утворення людина презентує свої суб'єктивні прояви в об'єктивно складному і мінливому світі.

Вищеперераховані дослідники виокремили функції ціннісних орієнтацій особистості, які виражаються через основні переконання і пріоритети, які визначають спосіб мислення, взаємодію з оточуючим світом та прийняття рішень. Ці орієнтації можуть бути детерміновані різноманітними факторами, такими як культура, виховання, досвід і суспільство, що поступово стає суб'єктивним забарвленням, так би мовити, «привласнення чогось» з позиції внутрішнього світу особистості.

По-третє, розглядаючи концепції провідних вчених, наприклад, М.Рокіча, то ідея теорії полягає в тому, що цінності можна розділити на дві основні категорії: термінальні і інструментальні цінності. Термінальні цінності-ці цінності стосуються кінцевих станів або результатів, які людина прагне досягти у своєму житті. Термінальні цінності визначають кінцеві цілі або становища, які вважаються бажаними і цінними. Інструментальні цінності-ці цінності стосуються засобів чи засобів досягнення термінальних цілей. Інструментальні цінності визначають, які засоби, дії чи властивості вважаються необхідними для досягнення кінцевих цілей [4].

Рокіч представив список термінальних і інструментальних цінностей. До термінальних цінностей відносяться, наприклад, щастя, самореалізація, мудрість, благополуччя, свобода та справедливість (*кінцева ціль*). Інструментальні цінності включають такі як чесність, амбіція, взаємодопомога, незалежність (*засоби досягнення кінцевих цілей*).

Концепція Ш. Шварца характеризує структуру і взаємозв'язки між різними цінностями, які визначають поведінку і уподобання людей. Ця концепція базується на ідеї, що цінності можна організувати в певну систему, яка відображає універсальні аспекти людських цінностей. Основні складові концепції ціннісних орієнтацій Шварца включають: влада, контроль і вплив на інших; достаток-особистий успіх і визнання; самовдосконалення-задоволення власних потреб та насолода від життя; стимуляція-шукають нові враження і виклики; самореалізація-особистий розвиток і творчість; універсалізм-розуміння, толерантність і захист прав людини; благодійність-добррозичливість, допомога іншим; традиціоналізм-повага до традицій і стабільності; конформізм-підкорення правилам та суспільним нормам; безпека-захист від ризиків і небезпеки [2].

Ці концепції дозволяють досліджувати взаємодію між різними цінностями, їхню ієрархію і вплив на поведінку і вибори особистості в різних культурних контекстах. В наш час проблема Відродження української нації є актуальною, а тому потрібно реалізувати пошуки, які спрямовані на відтворення такої загальнонаціональної ідеї, щоб можливо було сконструювати нову систему життєвих цінностей. вони мають базуватися на справедливості, незалежності, гідності, рівності правах особистості [3].

В узагальненні можна сказати, що ті людські цінності, що були до війни вже майже втратили свою актуальність і пріоритетність, адже всі матеріальні складові життєвого успіху зникають перед «обличчям смерті і руйнуваннями». На сьогодні життєвими цінностями для українського суспільства стали; любов до Батьківщини, патріотизм, взаємодопомога, життя своє/рідних. Вирішуючи друге завдання, нами було узагальнено взаємовплив екзистенційної кризи в умовах воєнного стану на вірогідний прояв і відтворення системи ціннісних орієнтацій в юнацькому віці.

По-перше: юнацький вік-це важливий шлях для виходу особистісного розвитку на більш високий рівень відносин зі світом, вони стимулюються розширенням спілкування, переоцінка досвіду минулих років, досягнення певного соціально положення, згідно з новоутвореннями цього вікового періоду і вимогами сьогодення [4].

По-друге: під екзистенційною кризою ми розуміємо стан тривоги, коли людина відчуває глибокий психологічний дискомфорт в питаннях, які стосуються подальшого існування, пов'язані з апатією, депресією і втратою інтересу до життя, є потреба лише вижити, відбувається руйнація почуття поточної реальності і поглядів на світ «іншими очима» [6]. Характеризує екзистенційну кризу наявність труднощів, усвідомлення людиною загрози, перешкод на шляху до реалізації намічених цілей, як результат-стан психічної напруженості як реакція особистості на зміну звичних параметрів виконання діяльності. вихід за рамки «звичайності», «зони комфорту».

Таким чином, ці екстремальні умови життя, травматичні фактори, викликають повне/часткове руйнування звичного укладу життя, горе, страждання, ситуація невизначеності (екзистенційна криза), моральні дилеми, «розмиття законів людяності», розруха і посттравматичний стрес. З позиції В. Франкла, який у своїй книзі «Людина у пошуках справжнього сенсу» [1], засвідчив, що справжній сенс життя у проживанні поточного моменту, вміння знайти сенс навіть у власних стражданнях, труднощах: соціальна підтримка-любов турбота про інших людей або тварин, наприклад, волонтерство; постановка цілей-реалізація свого потенціалу, який не може бути не задіяний, відкладений до війни, наприклад, вивчити іноземну мову, отримання освіти, курси; творчість-створення нових витворів, матеріальної або духовної культури, наприклад, картини, скульптори, гончарні вироби, музика, пісні, вірші. Відтак, молодь може сформувати позитивні навички, опанування труднощів та страхів, за допомогою вищеперерахованих ціннісних орієнтацій. Тренування навичок опанування може допомогти людям ефективніше впоратися з екзистенційною кризою війни.

Можна зробити висновок, що за допомогою теоретичного аналізу та синтезу наукової літератури, ми виокремили та інтерпретували дефініції «цінності» та «ціннісні орієнтації особистості», окреслили важливі концепції провідних вчених, що описують їх функції у житті людини і суспільства, спільне та відмінне між цими феноменами. Також за допомогою використаних методів було коротко описано юнацький вік, та взаємозв'язок цінностей суспільства та ціннісних орієнтацій особистостей (як основного новоутворення) та екзистенційною кризою, спричиненою воєнним станом в Україні, Можна констатувати, що навіть в об'єктивно сталих і незмінюваних умовах молоддю можна обрати власну стратегію поведінки, як суб'єктивне відображення згідно вимог сучасного суспільства, задля забезпечення внутрішньої стабільності і подальшого психологічного благополуччя сучасної молоді.

Список використаних джерел:

1. Frankl V. (2004) *Man's Search for Meaning: The classic tribute to hope from the Holocaust* : London : Rider, 160 с.
2. Schwartz S. H. *Universals in the structure and content of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries* // In M.P. Zanna (Ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*. Orlando, FL: Academic, 1992. Vol. 25. P. 1-65.
3. Бліхар В.С. Ієрархія цінностей як життєво значима засада формування особистості: *військово-науковий вісник*, 2010. Вип. 13. С. 198–207.
4. Зінченко С. В. Роль «Я-концепцій» в особистісному самовизначенні дорослих // *Європейський Союз Україна: освіта дорослих : збірник матеріалів форуму до Міжнародних днів освіти дорослих в Україні*. Київ : Ніжин, 2015. С. 131-135.
5. Романюк Л.В. *Психологічні чинники розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Київ, 2004. 198 с*
6. Синявський В.В., Сергєєнкова О.П., Побірченко Н.А. *Психологічний словник*, 2007. 336 с.
7. Ставицька С.О. *Визначення життєвих цінностей у юнацькому віці*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. *Психологічні науки: збірник наукових праць*. Київ.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. № 26. (50). Част. I. С. 366 – 374.

Олена Ореховська – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «П р а в о», спеціальність 081 «Право»

Науковий керівник: **Ганна Нівня** – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ТА ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ: ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ

Кожна історична епоха може розглядатися під кутом сучасної парадигми прав жінок та чоловіків, і являє собою віддзеркалення ставлення відповідного типу суспільства до принципів справедливості, рівності та гідності. В рамках даного дослідження нас цікавить питання про те, як в різні періоди людство визначало права жінок та чоловіків а також тема еволюції соціальних ролей від найдавніших часів і до сьогодення.

Не можливо говорити про проблему прав жінок, не маючи правильного і глибокого розуміння явища фемінізму. За своєю суттю феміністичний рух полягає в переконанні, що усі люди мають однакові, рівні права. Ідея рівності чоловіка та жінки в тому чи іншому вигляді простежувалася вже в найдавніші часи. Вже у Старому завіті знаходимо: «І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх.» [5], «Потім з ребра, що його взяв від чоловіка, утворив Господь Бог жінку і привів її до чоловіка» [5].